

RENT UT SAGT

Röster från tvätt- och textilservicebranschen – Ulf Silfverström

Det händer mycket

I en branschorganisation som Sveriges Tvätteriförbund kanaliseras medlemmarnas önskemål och behov av publika ställningstaganden i aktuella frågor, utbildnings- och informationsinsatser, kvalitets- och miljöuppföljningar, kort sagt ett omfattande arbete genomförs för att branschen långsiktigt ska kunna utvecklas under sunda förhållanden.

Än viktigare är vad som händer i de enskilda medlemsföretagen. Här finns kundkontakterna och marknadsnärvaron, här finns branschens medarbetare och ett starkt engagemang för ett hållbart samhälle. Det är här som arbetet inom branschorganisationen ska ge resultat, det är härifrån som idéerna och kunskapen om branschens viktiga frågor uppstår och utvecklas.

Branschen är viktig

Den svenska tvätt- och textilservicebranschen är viktig. Även om jag själv tänker att jag kan tvätta, vilket konkret innebär att stoppa tvätten i en maskin, trycka på knappen och efteråt hänga upp plaggen för att torka, alternativt att välja torktumblaren och toppa med strykjärnet för att släta ut skjortan och handduken, inser jag att den tvätten inte är att jämföra med en kvalificerad behandling av arbetskläder och yrkestextilier.

De svenska professionella tvätterierna bidrar till bättre personskydd och en förlängd livslängd på textilierna. Dessa tvätterier är också framgångsrika i att begränsa användningen av tvättkemikalier, färskvatten och energi, vilket är tacksamt både för miljön och kundernas ekonomi. De bidrar till att skapa arbeten, i dag över 5 000, inte sällan

för personer som annars skulle ha stått långt ifrån den reguljära arbetsmarknaden. Jobben inom branschen är långt ifrån enkla, men de går att lära ut genom att företagen är medvetna, inkluderande och ser mångfald som en styrka.

Mycket återstår

Jag har haft förmånen att sedan 2015 få skriva ett antal artiklar om vad som händer inom medlemsföretagen i Sveriges Tvätteriförbund. Den röda tråden är hållbarhet och framtidstro. Förbundet har mer än 75 års erfarenhet att luta sig mot och entreprenörerna har långt ifrån slagit sig till ro. Mycket finns kvar att göra i en dynamisk bransch. Den här foldern innehåller en del av dessa intervjuer och omfattar olika tankar för en hållbar framtid formad av Sveriges professionella tvätterier och textilserviceföretag.

En intressant verksamhet

Personligen kom jag i kontakt med tvätter- och textilservicebranschen för över 20 år sedan då jag fick ett första uppdrag för en leverantör av tvättrör, strykmaskiner och manglar. Jag arbetar som PR- och informationskonsult och producerade artiklar baserade på intervjuer med företrädare från privata industritvätterier, landstingstvätterier och kemtvätterier. Känslan av att ha fått en inblick i en intressant verksamhet har hållit i sig. Jag är tacksam över möjligheten att återkomma till en framåtriktad bransch.

Ulf Silfverström

Bilder i denna broschyr: www.d-v-c.net Stefan Wendt, Privat bild Martin Westin, Sten Jennervall, Fredrik Lagerkvist och bild från Berendsen: Ulf Silfverström.

En växande bransch för ansvarstagande

Tvätt- och textilservicebranschen består av ungefär 300 företag med mer än 5 000 medarbetare. Det är en viktig och växande bransch. Branschrapporten 2016, just nyutkommen från pressarna, pekar på att antalet anställda ökat med 20 procent och rörelseintäkterna med 15 procent sedan 2011.

För Sveriges Tvätteriförbund som förra året fyllde 75 år är detta ljuv musik. Och samtidigt en utmaning. Även om en stor del av branschens verksamhet handlar om att tvätta, är detta långt ifrån helhetsbilden. Textilservicen växer och komplexiteten för professionella tvätterier är stor. Ansvarstagandet och profilen måste tydliggöras. Förbundets nye ordförande Jan Kluge ser en parallell med utvecklingen inom återvinningsbranschen.

– Tidigare hade vi soptippar och sophämtare i Sverige. Idag har den branschen fått oss att öppna ögonen för miljöarbetet som de utför. Gårdagens soptippar är morgondagens gruvor. Genom att minimera, återanvända och återvinna har de blivit en aktör som säkrar att resurser används optimerat. Det är en riktning som jag tror att även Tvätt- och textilservicebranschen kan ta.

Många tror sig veta

Många, för att inte säga de flesta, har en personlig erfarenhet av att tvätta: sortering i kulör och vitt, in i tvättmaskinen, fyll på med tvätt- och sköljmedel och tryck på knappen. Den erfarenheten styr bilden av branschen, men har väldigt lite med den professionella verkligheten att göra. Här handlar det om kostnadskontroll, kvalitet i utförandet och effektivt resursutnyttjande med energi-optimering, minimerad vattenförbrukning och en så låg användning av kemikalier som möjligt. Det är vad T-märket står för, den auktorisation som Sveriges Tvätteriförbund utfärdar och som kännetecknar samtliga medlemmar.

– Auktorisationen är en nyckel för att höja branschens status, menar Jan Kluge. Den kvalitetskontrollen är utmärkande för våra medlemmar. Den innebär att våra kunder kan vara trygga i att outsourca en del av sin verksamhet, den del som är vår kärnverksamhet och deras livsnerv. Hur hade hotell och sjukhus fungerat om vår verksamhet inte fanns?

Ser nischer och marknader

Jan Kluge tillträdde i maj och han är, till skillnad från sina föregångare, ingen ordförande sprungen ur branschens många företag. Istället har han varit chef för Barsebäcks kärnkraftverk, vd för Sakab ab, och har dragit igång företag med verksamheter inom återvinning och vatten. Med den bakgrunden ser han Tvätteriförbundet ur nya perspektiv.

Tvätt-RUT skapar jobb

– En aktuell fråga för oss är möjligheten till RUT-avdrag. T:et står för tvätt men hittills förefaller tolkningen vara att tvätten ska ske i hemmet. Det kan inte vara optimalt. Professionell tvätt i ett auktoriserat tvätteri måste vara bättre energi- och miljömässigt. EN RUT-reform i den riktningen skulle kunna skapa många nya jobb i ofta familjeägda småföretag. Den skulle bli en avlastning både för äldre som bor hemma och inte orkar med samt för den moderna stadsfamiljen som ska hinna med att hålla igång många aktiviteter.

En samhällsinsats

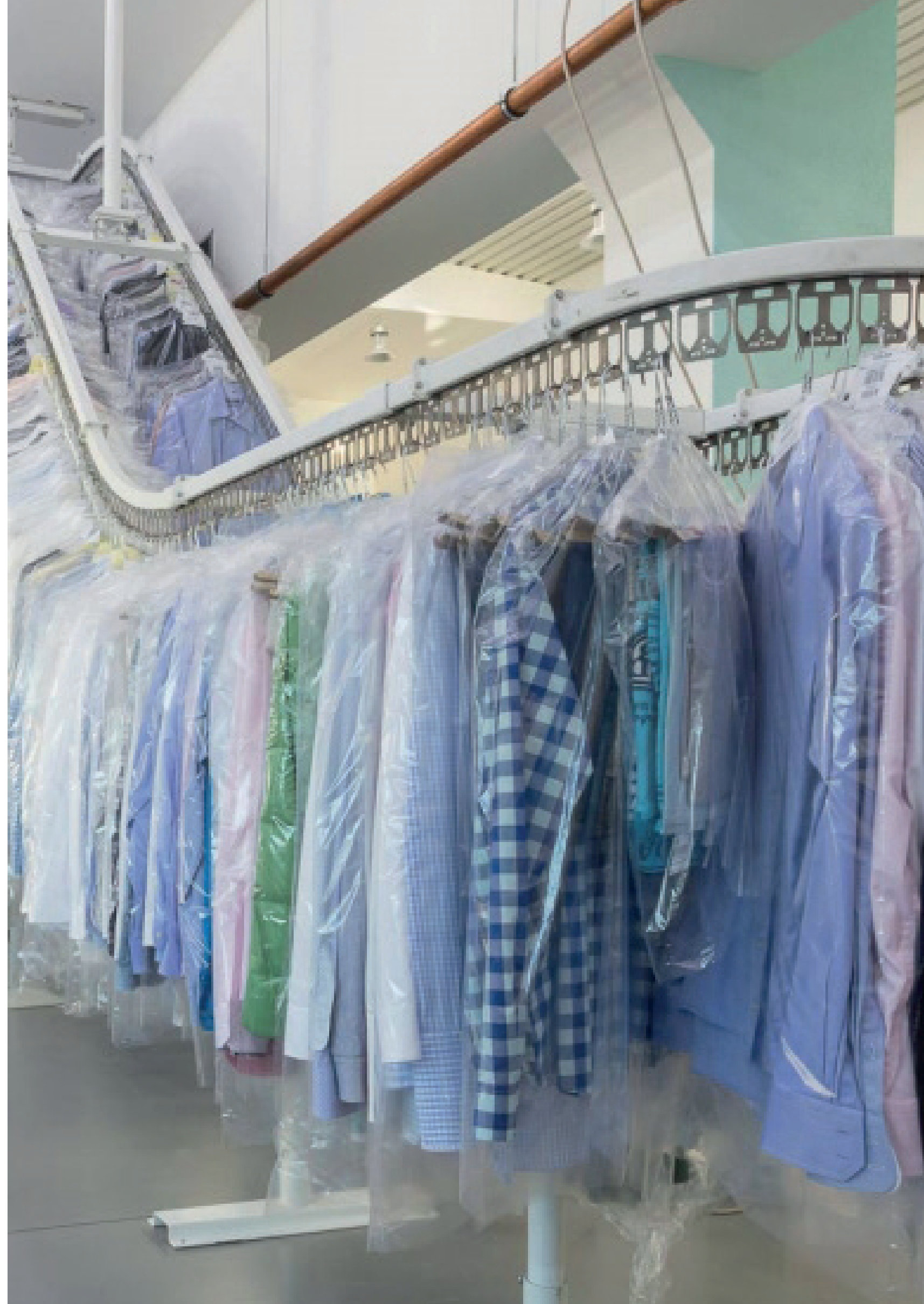
Tvätteribranschen är bra på att skapa instegsjobb, exempelvis för nyanlända och andra som står långt från arbetsmarknaden. Det är inte för att jobben är enkla, utan för att de professionella tvätterierna har system och rutiner. De kan snabbt lära ut vad som behövs för att hålla de kvalitetskrav som krävs.

– Instegsjobben ska vi vara stolta över. Här gör branschen en stor samhällsinsats utan att göra avkall på affärsmässighet och långsiktighet.

Kunskap och respekt

Efter sex månader på ordförandeposten, vidimerar Jan Kluge en mycket positiv uppfattning om branschen.

– Den är spännande. Branschen har många entreprenörer med stor yrkesstolthet. Det är härliga och sköna människor som har respekt för varandra.

Hållbarheten landar i bomull

Hållbarhetsfrågorna är viktiga för den svenska tvätteri- och textilservicebranschen. Optimering av vatten, energi och kemikalier är en självklarhet för de auktoriserade T-märkta tvätterierna. Nu ser företagen också över användningen av bomullstextilier. Skogen och återvunna fibrer kan bli de nya bomullsfälten.

– Odling av bomull är väldigt resurskrävande. Världsnaturfonden WWF räknar med att produktionen av ett kilo bomull kan kräva upp till 29 000 liter vatten. Odlingen tar också stora arealer i anspråk och behöver stora mängder bekämpningsmedel, konstaterar Fredrik Lagerkvist, vd för textilservicepartnern Textilia som ligger i framkant när det gäller utvecklingen av miljövänliga textilier.

Två alternativa vägar

Textilia arbetar främst inom två nya spår – textilier från träfibrer och textilier från återvunna fibrer från både bomull och polyester. Kunderna, inte minst inom landstingen, har visat stort intresse. Självfallet är hållbarhetsfrågan intressant men också att de nya textilierna ibland till och med är bättre.

– Man tror gärna att miljövänligare betyder grått, hårt och fyrkantigt. Så är det inte. Vi har exempelvis en handduk i en blandning av polyester och träfibrer. Förutom att den ger ett lägre miljöavtryck vid tillverkningen torkar den dessutom fortare i torktumlaren. Det sänker vår energiförbrukning. Handduken har också bättre uppsugningsförmåga jämfört med bomullsfrotté och upplevs av många som mjukare, säger Fredrik Lagerkvist.

Komfortabla argument

Nya träfibrer behöver 90 procent mindre mängd vatten jämfört med bomullsfrotté och mindre mängd kemikalier. Redan den kunskapen kan kännas skön för inköpare och brukare. Men under långa arbetspass är komforten utan tvekan också avgörande. När allt går att förena är argumenten väldigt övertygande. För alternativen måste komma, betonar Fredrik Lagerkvist.

– Det finns en gräns för hur mycket bomull som kan produceras. Vi börjar närma oss "peak bomull".

Volymprodukterna ger effekt

Textilia arbetar aktivt för att föra in alternativen bland sina volymprodukter. Det ger direkt den största miljöeffekten. Alternativ cellulosa finns i dag i personalkläder, bäddlinnen och frottéhanddukar som Textilia tillhandahåller. Återvunnen bomull finns i draglakan och återvunnen polyester i bädd och frotté.

– Vi har långa avtal med våra kunder, ofta 6-8 år. Många av dessa avtal skrevs innan alternativen fanns och vi slänger naturligtvis inte funktionella plagg. Det skulle miljömässigt vara riktigt dåligt. Efterhand som avtalen skrivs om introducerar vi alternativ som ger lägre miljöpåverkan. Det är i den dialogen vi känner oss framgångsrika. Jag tror att vi över tid kan ersätta större delen av våra textilier med nya alternativ.

Sluter gärna kretsloppet

Textilia tvättar 100 ton varje dygn och kasserar under ett år 100 ton textilier. En viktig fråga är om dessa kan återvinnas för att därigenom sluta kretsloppet. Idag går det att återvinna ren bomull och ren polyester. Material med återvunna fibrer tar därmed plats i Textilias sortiment. Men många befintliga plagg består av en blandning av fibrer. Då blir det genast mycket mer komplicerat.

– Tekniskt är det otroligt svårt att återvinna textilier med olika fibrer. De måste separeras. Vi är genom vår duktiga textilchef med i ett flertal projekt som arbetar för att hitta en energieffektiv lösning. Det ligger några år framåt i tiden, men det är ett stort steg framåt om vi lyckas med detta inom tvätteri- och textilservicebranschen.

Nya krav ska hindra spridning av smittoämnen

Hygienkraven har skärpts inom vård och omsorg. De krav som sedan länge finns inom sjukvården gäller nu också för exempelvis hemtjänst och inom gruppbostäder samt särskilt boende för äldre.

Orsaken är risken för spridning av smittoämnen och att olika multiresistenta bakterier blivit vanligare ute i samhället. Detta har fått Socialstyrelsen att införa de nya föreskrifterna (SOSFS 2015:10) om basal hygien i vård och omsorg.

Arbetskläder enbart för jobbet

Föreskrifterna gäller i arbetssituationer där fysisk kontakt förekommer mellan personal och patienter/brukare/boende och det finns risk för att smittoämnen överförs. Kraven innebär bland annat att:

- arbetskläderna ska bytas minst en gång om dagen,
- arbetskläderna enbart får bäras på jobbet,
- arbetskläderna ska vara kortärmade för att underlätta handhygien.

– Vi har märkt av ett ökat intresse från olika kommuner. De efterfrågar lösningar på hur de ska hantera och tvätta arbetskläderna, säger Lars Dahmm, styrelseledamot i Sveriges Tvätteriförbund och tidigare sektionschef på Tvätteriet i Alingsås, som bland andra försörjer sjukvården inom Västra Götalandsregionen med tvätt, textilier och sterila produkter.

Detta är vad som krävs

En förutsättning är att arbetskläderna ska gå att tvätta så att de blir rena och fria från smittoämnen. Socialstyrelsen har däremot inga synpunkter på vem som tillhandahåller och tvättar arbetskläderna. Hur föreskrifterna ska uppfyllas är något som kommunerna själva måste omsätta i praktiken.

- Som jag ser det krävs termiskt desinficerade arbetskläder,

vilket innebär tvätt i minst 70°C under tio minuter. Att detta är gjort ska kunna visas. Då fungerar det inte att personalen tvättar hemma i sin egen tvättstuga. Det krävs industriell tvätt med processkontroll, konstaterar Lars Dahmm.

Kommunerna förbereder upphandlingar

Rimligen kommer kommunerna framöver att tillhandahålla arbetskläderna. Då kan de garantera att de gjort vad som krävs för att förhindra smittspridning. Sveriges Tvätteriförbund genomförde därför under sommaren 2016 en enkätundersökning bland landets kommuner. Resultaten visade på att många nu undersöker vilka behov de har och ligger i startgroparna för att genomföra upphandlingar.

- Sveriges T-märkta tvätterier uppfyller de krav som måste ställas. De arbetar professionellt och har kontrollerade processer. Kapacitet finns eller kan byggas ut för att klara de volymer som vi kan räkna med. De etablerade tvätterierna har också redan turbiner som cirkulerar för att hämta och lämna tvätt, säger Lars Dahmm.

Med andra ord, på de allra flesta håll finns infrastrukturen redan klar för kommunernas nya behov.

Olika vägar att gå

Det finns flera vägar att gå. Kommunerna kan hyra arbetskläderna och därmed få hela textilservicen i upphandlingen, alternativt köpa in sina egna textilier och göra upphandlingar av tvättservicen. En del kommuner har funderat på att skaffa egna tvätterier. Det kräver dock både stora investeringar och tillgång till kompetens.

- Utförarna måste hantera detta rätt. Alternativet kan bli förödande. Syftet med föreskrifterna är tydligt att undvika risken för infektioner bland sjuka och äldre.

Framgångsrik entré för biologiskt tvättmedel

Med biologiskt tvättmedel har Hr Björkmans Entrémattor tagit ytterligare ett steg för att miljösäkra tvätten av mattor.

– Vad jag vet är vi först i världen med detta bland kommersiella tvätterier, säger vd Carl-Johan Björkman som med några års erfarenhet i bagaget bara ser fördelar med det biologiska tvättmedlet. Förutom att det är bättre för miljön ger det lägre kostnader och bättre resultat i tvättmaskinerna.

Det biologiska tvättmedlet som drar nytta av bakterier för rengöringen används till 90 procent i tvättprocesserna. Fortfarande får vanligt tvättmedel rycka in för att lösa exempelvis svårare fläckar av olja. En orsak till att Hr Björkman når goda resultat kan vara att företagets återvinningsanläggning för vatten även den använder bakterier i en biologisk reningsprocess.

– Det ena kan stärka det andra, funderar Carl-Johan Björkman som de senaste 15 åren målmedvetet har arbetat för att sänka företagets miljö- och klimatpåverkan till ett minimum. Detta har lyckats väl.

Miljö hela vägen

Den största miljöpåverkan kommer från transporterna. Entrémattorna ska hämtas från och lämnas till många kunder. Företaget har drygt 3 500 kunder i Sveriges sydligaste landskap, Göteborg, Stockholm och sedan ett år tillbaka i Kalix. Kunderna hyr sina entrémattor och får dem kontinuerligt utbytta från smutsiga till rena. Det genererar en hel del mil för distributionsbilarna.

Idag drivs nästan alla bilar av biogas. Enda undantaget är Kalix där möjligheten inte finns. Företaget har däremot ett eget tankställe för biogas på sin anläggning i Malmö. Biogas är även vad som gäller för uppvärmning av lokaler och tvättvatten.

Taket ger vatten och elektricitet

Genom rening och återanvändning av vatten minskar energibehovet, eftersom det återanvända vattnet redan håller 35° C. Vattenåtgången är låg. Endast cirka 400 kubikmeter om året behövs för att tvätta 800 ton mattor, det vill säga en halv liter per kg. Det beror både på återanvändningen och på att Hr Björkman fyller på vattenförråden med regnvatten uppsamlade från det stora taket. Sexhundra kvadratmeter av taket är dessutom försett med solceller som levererar 60 procent av elförbrukningen.

Få gram för en tvätt

Hela 90 procent av tvättmedlet är som sagt biologiskt, och därutöver använder företaget enbart en tredjedel så mycket tvättkemikalier som normalt behövs. Återigen handlar det om återanvändning. Behovet är så lågt som 2-3 g tvättmedel per kg tvätt. Miljöbelastningen från kemikalierna är därmed försumbar.

– Miljötrenden blir viktigare och viktigare. Vi ser i våra kundundersökningar att en av fem kunder väljer oss för vår miljöprofil.

Återanvändning är hela idén

Carl-Johan Björkman betonar att tvätter- och textilservicebranschen arbetar med en cirkulär affärsmodell för att utföra ett nödvändigt arbete effektivare och mer resurssnålt. Textilierna kan användas många gånger genom rätt behandling.

– Vi är i en miljöbransch. I vårt fall handlar affärsidén om att erbjuda kunderna en bättre inomhusmiljö genom att stoppa smutsen i dörren. Det är därför vi är så måna om vårt eget engagemang. Kunden köper en funktion och får ett miljövänligt utförande på köpet.

Ett språng in på den svenska arbetsmarknaden

Ockelbo har 20-25 personer fått in foten på den svenska arbetsmarknaden tack vare ortens textilserviceföretag. Ett projekt som tillsammans med kommunen och Arbetsförmedlingen har varit synnerligen lyckat.

– Även om textilservicebranschen omfattar en avancerad och allt mer datorstyrd maskinpark, har den ändå kvar en del så kallade enklare arbetsuppgifter. Det är inte alla branscher som har det. Vi är därmed bra på att erbjuda första jobbet, förklarar Kenneth Fäldt, platschef på Berendsen Textil Service i Ockelbo.

Stor arbetsgivare med första jobbet

Branschen är en stor arbetsgivare till nyanlända, ungdomar och personer utan avslutad gymnasieutbildning vilket syns i statistiken. Enligt SCB:s kartläggning 2013 var mer än hälften, 55 procent av de anställda inom yrkesgruppen "maskinoperatörer, blekning, färgning och tvättning", födda i ett annat land än Sverige.

Det är också en bransch som växer och som hoppas att kunna växa ytterligare. Hygienkraven inom bland annat sjuk- och hemvård ger skjuts för industriell tvätt som kan erbjuda auktoriserade processer. Antalet anställda i textilservicebranschen har ökat med 20 procent sedan 2011.

Fick träning i språk och jobb

Detta var en fördel när Berendsen Textil Service tillsammans med kommunen och Arbetsförmedlingen för två år sedan drog igång ett specialprojekt för nyanlända, där de flesta kom från Irak och Eritrea. Samtidigt som de lärde sig svenska (SFI) fick de även praktisera på tvätteriet. När sommaren kom hade de företräde till sommarjobben och hade därmed redan kompetensen.

– De fick känna på hur det är att vara i en industri. Det är en betydelsefull erfarenhet. För några ledde det till fasta jobb och vikariat – hos oss men även på andra företag, säger Kenneth Fäldt.

I den perioden fick tvätteriet ett stort inflöde av kunder och uppdrag, vilket innebar att det gick att sysselsätta samtliga praktikanter, en positiv utveckling för alla parter.

Ett stort socialt ansvar

Det initiala projektet är avslutat men tanken är att det ska återupptas. Berendsen Textil Service har runt 90 anställda i Ockelbo och är den största arbetsgivaren i kommunen.

– Ockelbo är en liten ort med 6 000 invånare och vi har nära kontakt med kommunledning och arbetsförmedling. Det innebär att vi känner ett särskilt socialt ansvar. Det är inte bara nyanlända som vi hjälper. Vi arbetar även för andra som står långt från arbetsmarknaden. Bland annat har vi ett samarbete med Samhall, betonar Kenneth Fäldt.

Engagemang är A och O

För att lyckas med introduktionerna ställde Berendsen Textil Service upp med engagerade handledare. Att företagsledningen också hade engagemang var en förutsättning.

– Annars går det inte. Projektet rullar inte av sig själv, det krävs ständig uppföljning. Även om vi klassificerar jobben som enklare, går det inte att direkt börja i sorteringen eller efterbehandlingen. Men med kvalificerad handledning går det att lära sig arbetsuppgifterna på några veckors tid. Det gäller dock inte alla arbetsuppgifter.

I matsalen syntes resultatet

Från det första praktikjobbet till att i dag köra de tekniskt avancerade tvättrören, sådana exempel visar på ett lyckat projekt. Kenneth Fäldt talar ändå om något annat när han ska beskriva det viktigaste resultatet.

– Vi såg det tydligt i matsalen. Från början satt alla i öar, men efterhand flyttade man samman, började prata med varandra och träna sin svenska. Då hade vi fått till något riktigt värdefullt.

Ett guldlag för första jobbet

När Kockums i Malmö var som störst hade varvet i Västra hamnen 8 000 anställda. Idag finns lika många anställda i området men fördelade på 391 företag. Det är en illustrativ bild av hur arbetsmarknaden har förändrats.

Den strukturella förändringen ställer nya krav, inte minst på utbildning. Gymnasieskola är i dag mer eller mindre obligatoriskt för dem som söker jobb. Det krävs nätverk och personliga kontakter för att komma in på arbetsmarknaden. En stor grupp ungdomar ställs därmed utanför. Ungdomsarbetslösheten i Malmö är 19-20 procent.

Tvätter- och textilservicebranschen samarbetar nu med Malmös allsvenska guldklubb för att göra skillnad.

Kontakter och nätverk krävs

– Svensk arbetsmarknad är enormt inriktad på att jobben tillsätts genom kontakter vilket gör det svårt för dem som saknar nätverk. Det är mycket lättare att få ett jobb för den som redan har ett. Därför är det jätteviktigt att det finns arbeten med låga trösklar som kan ge människor en chans att snabbt visa vad de går för. Tvätteribranschen bedömer jag har möjligheten att öppna upp för fler unga med vad de behöver som mest: yrkeskunskap och arbetslivserfarenhet. Det är värdefullt, säger Andreas Schönström, kommunalråd (s) med ansvar för arbetsmarknad, gymnasie- och vuxenutbildning i Malmö.

En bra bransch att börja i

Tvätter- och textilservicebranschen är bra på att skapa instegsjobb, exempelvis för nyanlända och andra som står långt från arbetsmarknaden. Jonas Gambel är platschef för Comforta i Malmö. Han berättar om samarbetet företaget har med Malmö FF för att erbjuda arbetslösa unga malmöbor jobb.

– Den typ av produktion som vi har är instegsjobb för många. Hos oss får personer upplärning kring allt som har med arbete att göra. Vi har inte världens krav på förkunskaper, däremot

måste vi ha folk som har förståelse för hela kedjan. Målmedvetna personer som bryr sig om omgivningen och om slutkunden. De är vi helt beroende av. Det är personalen som svarar för finish och service till våra kunder.

– Det är en jätteutmaning för oss att kunna rekrytera. Vi har en stor andel hotell och restauranger som kunder och volymerna beror på hur det går för dem. Vi måste därför kontinuerligt anpassa verksamheten efter varierande behov. MFF har hjälpt oss att hitta de rätta kandidaterna som passar bra in i vår verksamhet. Vi är jättenöjda.

Hur hänger detta samman?

– Vi har tänkt nytt, förklarar Andreas Schönström. MFF är en av de föreningar som ingått ett idéburet offentligt partnerskap med Malmö stad. MFF har tillgång till nätverk genom sina företagskontakter, har ungdomsverksamhet, erfarenhet av ledarskap och av att möta ungdomarna där de är. Tanken är att alla genom partnerskap ska arbeta mot samma mål på lika villkor. Då når vi bättre resultat.

Riktiga jobb

Karin Heri är verksamhetsledare på Karriärakademien som är MFF:s initiativ för att göra en insats mot ungdomsarbetslösheten. Med utgångspunkt i behoven hos klubbens samarbetsföretag matchar de arbetslösa malmöbor i åldern 16-29 till riktiga jobb.

– Vi tog fasta på att ungdomsarbetslösheten stiger och att företag samtidigt har svårt att hitta rätt kompetens. Vad saknas? frågar Karin Heri retoriskt.

Matchar efter behov

Nätverk och kontakter är som tidigare nämnts nycklar för att komma in på arbetsmarknaden. Det är vad MFF levererar genom att sammanföra ungdomar med klubbens företagssponsorer i samarbete med ungdomsprojekten i Malmö, Arbetsförmedlingen och kommunen. För att göra det hållbart agerar Karriärakademien utifrån näringslivets behov.

– Vi matchar till ett riktigt jobb enligt företagens kravspecifikation, säger Karin Heri. Jonas Gambel bekräftar:

– Matchningarna sker i samförstånd och det går väldigt snabbt. De engagerar sig och har lagt ner tid på att få det att fungera. Det är tryggt för oss.

Slog målet med 125 %

Målsättningen för 2016 var att matcha 40 personer och det målet slogs med gott mått. Redan veckan innan jul hade Karriärakademien matchat till 90 jobb. Tvätteribranschen i Malmö stod för en sjättedel av dem.

– Branschen har arbetsuppgifter som lämpar sig väl för dem som inte har en teoretisk bakgrund och inte är rädda för att kavla upp ärmarna, understryker Karin Heri.

Några anställs på heltid, andra på sex månader. Några stannar

kvar, andra går vidare. Karriärakademien jobbar efter hur arbetsmarknaden ser ut.

Första jobbet har betydelse

– Spännande att framöver följa vad som händer när ungdomarna fick en ny referens och en rad till på sitt CV. Det har betydelse att få ett första jobb. Många vittnar sedan tidigare om att de blivit självförsörjande, säger Karin Heri.

– Förutom att få till instegsjobben måste vi på längre sikt bygga upp industrijobben i Malmö. Tillverkningsindustrin i Malmö svarar bara för 6-6,5 procent av sysselsättningen, rikssnittet är 13 procent. Vi har mer gemensamt med städer som Rotterdam och vissa franska städer än med övriga Sverige, konstaterar Andreas Schönström.

– Det är helt nya utmaningar vi ställs inför och det är spännande. Vi har stora möjligheter. Det är många företag som tagit initiativ och vill hjälpa till. Jag är väldigt hoppfull inför 2017.

Martin Westin är för alltid förknippad med Tvätteriförbundet. Runt 1970 steg han in i verksamheten.

Mannen som kom in

Året var 1940. Världskriget rasar utanför Sveriges gränser. Då bildas Sveriges Tvätteriidkareförbund, ett namn som 15 år senare ändras till Sveriges Tvätteriförbund.

Den bistra starttiden till trots utvecklas ett framtidsinriktat förbund, som självklart väljer sina strider och som framför allt satsar för att utveckla branschen och sina medlemmar.

Nedslag i historien

Till exempel de här axplocken: Beslut om obligatorisk kontroll och auktorisation år 1957, förbundets Hygienkampanj startar 1971, forskningsprojekt om värmebesparande åtgärder för tvätterier år 1975, förbundet deltar i "4-oktoberdemonstrationen" mot förslaget till löntagarfonder år 1983, intensiva överläggningar rörande CFC och perklor med Arbetarskyddsstyrelsen, Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen under 1990.

Färgstarka personer

Axplocket ger inte rättvisa åt de många kampanjer, förhandlingar, utbildningar och åtgärder som genomförts under årtionden. Det går att se tillbaka på otaliga händelser och färgstarka personligheter som har präglat de 75 åren.

En av dem alla är Martin Westin. Han är för alltid förknippad med Tvätteriförbundet. Runt 1970 steg han in i verksamheten och blev förbundsdirektör på halvtid, ett uppdrag han med några kortare uppehåll skötte i över 30 år.

Förbundsproffs

Martin Westin hade ingen bakgrund i tvätteribranschen. Fortfarande betonar han att han inget vet om tvättprocesser. Däremot var han extremt duktig på att driva förbund. Det är en profession i sig.

– Jag jobbade då på Sveriges Hantverks och Industriorganisation, SHIO, och vi var kansli för en rad branschföreningar som inte hade behov av så mycket egen personal. Det var låssmeder, fotografer, gjutare och så blev det tvätterier. Jag arbetade med Tvätteriförbundet på halvtid och resten av tiden hanterade jag de övriga.

En oväntad vändning

Livet är fyllt av oväntade händelser. Det var så kansliet hamnade hos SHIO och fick Martin Westin som högste tjänsteman. Förbundet som startat i Stockholm hade nämligen flyttat kansliet till Malmö och plötsligt avled förbundsdirektören. Förutom kansliet hade han ansvarat för dåvarande förbundstidningen Tvättnytt. Tidningen lades då ner och dåvarande styrelsen med

bland andra Olov Nygren och Lennart Bramell tog kontakt med SHIO i Stockholm för att kolla om de kunde ta över kansliet.

Så kom förbundet åter till huvudstaden. Därefter har kansliet varit i Örebro och nu är det åter i Malmö. Cirkeln både sluts och växer.

Startade i regionerna

Sveriges Tvätteriförbund var inte först med att samla tvätteriföretagarna i Sverige. Det gjordes från början i regionerna i syd, väst, öst, Stockholm och mellersta Norrland. Det var de som gick samman i det nationella förbundet. Målet var naturligtvis att få bättre förhållanden för sin yrkesgrupp.

Föränderlig bransch

När Martin Westin började sitt uppdrag bestod branschen till hälften av kemtvätterier och för övrigt av vittvätterier och tvätterier för arbetskläder.

– Under mina år förvandlades branschen. De stora kemtvättsskedjorna försvann och många vittvätterier slogs samman till större enheter.

De stora frågorna

Från 1970 och 30 år framåt var intensiva år. Då kom miljöfrågorna upp till ytan, kvalitetsfrågorna intensifierades, de fackliga frågorna utvecklades och lagstiftningen kring arbetsrätten förändrades exempelvis med LAS.

– Frågorna vi arbetade med skiftade väldigt år från år. Något år var det intensivt med Naturvårdsverket som granskade tvätterier, ett annat var det avtalsfrågor som var prioritet, och LAS ledde till många diskussioner. Det fanns att göra - alltid.

Sten Jennervall var
Tvätteriförbundets ordförande
under 17 intensiva och
intressanta år.

Svingade klubban när miljön blev het

Miljöfrågorna kom starkt på 1990-talet. Freonerna i kemtvättarna förbjöds till exempel 1994 och perklor höll på att straffbeskattas.

– Perklor kostade 10 kr/kg och i Norge infördes en skatt på 50 kr/kg. Vi lyckades stoppa motsvarande planer i Sverige. Jag vet inte om alla tvätterier har förstått betydelsen av det beslutet, säger Sten Jennervall som var ordförande under 17 intensiva år, 1994-2011.

En bidragande orsak till att de vildaste planerna gick om intet, var en resa till Amerika. Sten Jennervall berättar:

– Greenpeace hade fått nys om en helt ny amerikansk miljövänlig kemtvättsmetod. Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen tände verkligen på detta. Den kallades Greenclean. Vi fick kontakt och reste till New York för att studera metoden. Det visade sig att metoden amerikanerna lanserade var en s k "körsnärsmetod" vilket gick ut på att de med ett munstycke bara blåste ånga och luft på plaggen - alltså ingen tvätt överhuvudtaget.

Agerade proaktivt

Svenska Tvätteriförbundet såg andra möjligheter. Förbundet satte krav på medlemmarna att läcksöka, arrangerade kurser och tog fram värdefulla nyckeltal. Resultaten lät inte vänta på sig.

– På 1950-talet kände du direkt att det fanns en kemtvätt i kvarteret. Insatsen vi nu gjorde gav både bättre miljö och ekonomi.

Föddes i branschen

Sten Jennervall kom från Kemtvättsidan. Han tog 23 år gammal över familjeföretaget i Östersund, grundat 1934, efter sin far. Några år senare expanderade han med industritvätt och entrémattor.

– Östersund är ingen stor industristad. Därför startade jag 2003 ett tvätteri för hotellsidan och sedan fick vi en fantastisk utveckling. När jag sålde förra året hade omsättningen ökat sju gånger.

Snabbt in i styrelsen

Sten Jennervall kom in i styrelsen efter ett första medlemsmöte i Falun.

– Jag kunde inte hålla tyst. Då blev jag tillfrågad om ett uppdrag, så började det.

Kontakterna genom alla medlemmar har varit värdefulla. Ute på besök runt om i landet har tips och råd dykt upp.

De stora besluten

Några stora beslut som togs under de 17 åren var att auktorisationskontrollen infördes för alla. Tidigare hade den enbart gällt kemtvättar. Nu togs ett ambitiöst kontrollprogram fram i samarbete med Dansk Teknologisk Institut, DTI.

– Vi diskuterade mycket vad auktorisationen skulle stå för. Många yrkesgrupper var auktoriserade utan att det fanns någonting bakom. Vi tog fram ett protokoll som visade hygien, arbetsmiljö, ja i stort allting.

Viktigt samarbete

– Vi började samarbeta med landstingstvättarna som hade en egen förening och som vi ursprungligen konkurrerade med. Istället fick vi till ett samarbete. Vi hade många gemensamma frågor och när vi slogs samman var det en bra lösning. Medlemstidningen som startades 1995 trodde Sten Jennervall skulle dö ut redan efter ett par nummer. Men så blev det inte. Den hängde med till 2006.

Mässresorna ökade i frekvens framför allt till Frankfurt och Milano. Tidigare hade det arrangerats några enstaka resor, men nu blev det en etablerad verksamhet.

Det infördes också en branschförsäkring, som gav stor medlemsnytta.

– Mindre företag kunde tjäna in medlemsavgiften direkt genom att teckna försäkringen genom förbundet.

Energi för energiskatten

En fråga som fortfarande är aktuell är energibeskattningen. Varför är det lägre energiskatt på tillverkning av pappersservetter och högre när linnenervetter tvättas? Frågan har stötts och blötts i alla möjliga forum. Fortsättning lär följa.

– Branschen har förändrats mycket. PÅ 1950/60-talen hade vi ett femtontal kemtvättar i Östersund, idag finns två kvar. Tvättstugorna i bostadshusen gav helt nya tvättmönster och materialen förändrades. Det här har varit en utmaning att arbeta med, säger Sten Jennervall, fortsatt starkt engagerad men nu utanför styrelsen.

Ständiga förbättringar

Det systematiska förbättringsarbetet är en nyckel till framgång. Berendsen har jobbat i många år med miljö- och kvalitetsfrågor och numera är det en naturlig del av den dagliga verksamheten.

Fokus idag är att vidareutveckla det relativt nya ledningssystemet för arbetsmiljö, och att förbereda för de nya ISO-standarderna 9001 och 14001.

– Arbetsmiljöfrågorna kräver mycket engagemang. Det blir allt viktigare att ta hand om sin personal på rätt sätt, betonar Marie Rasmusson, arbetsmiljösamordnare på Berendsen.

Effektivare med ett system

För att nå effektivitet har Berendsen valt att ha ett gemensamt integrerat verksamhetssystem för miljö-, kvalitets- och arbetsmiljöarbete. Företaget har över tusen anställda i Sverige, 22 produktionsenheter från Luleå till Malmö och därutöver några serviceenheter. Berendsen har byggt upp ett nätverk bestående av lokala miljö- och kvalitetsutvecklare som är placerade på respektive anläggning.

– Vi började jobba med miljö- och kvalitetsledningssystem på 1990-talet, och under 2014 blev vi även certifierade inom arbetsmiljö, förklarar Lars Löf, miljö- och kvalitetssamordnare. Det är viktigt för oss av flera skäl. Att det dessutom efterfrågas allt mer av branschens kunder uppfattar vi som mycket positivt.

Resurshushållning

Syftet med verksamhetssystemet är att alla ska arbeta på ett likartat sätt, och systematiskt åstadkomma ständiga förbättringar. Ett tydligt exempel på förbättringar är vattenförbrukningen. Sedan 1992 har Berendsen dragit ner förbrukningen av vatten till en tredjedel, från 26,5 liter/kg gods till 7,59 liter/kg (2014). Med sänkt vattenförbrukning sjunker även energibehovet. El- och energianvändningen har mer än halverats.

– Effektivare maskiner, vattenåtervinning samt ökad medvetenhet hos våra medarbetare genom utbildning i att välja rätt tvättprogram och ha hög fyllnadsgrad i våra tvättmaskiner har bidragit till lägre vattenförbrukning.

Jagar föroreningar

Enligt Berendsen uppkommer den största miljöpåverkan

genom transporter, energianvändning, textilier, tvätt-kemikalier, avfallshantering samt utsläpp till vatten. Detta stämmer sannolikt för de flesta tvätterier.

– Tungmetaller i avloppsvattnet kan innebära en stor miljöbelastning. Vi har själva två biologiska och sex kemisk/mechaniska reningsverk. Vi tror att branschen framöver kommer att arbeta mer aktivt med uppströmsarbete för att se var föroreningarna kommer ifrån, vilket behöver göras i samarbete med kunderna säger Linda-Mari Fridström, miljö- och kvalitetssamordnare.

Transparent arbete

Berendsen ger ut en miljöbroschyr varje år för att vara transparenta med sitt miljöarbete (www.berendsen.se). Förutom trenden med ökat fokus på arbetsmiljöfrågor och jakt på föroreningar ser Lars Löf, Marie Rasmusson och Linda-Mari Fridström att CSR-frågorna lyfts fram allt mer (Corporate Social Responsibility).

– Vår CSR-policy kommunicerar den sociala, miljömässiga och etiska hänsyn som vi förväntar oss att våra leverantörer ska leva upp till.

Tvätteribranschen måste i logikens namn leva upp till de CSR-krav som branschens kunder ställer på sina leverantörer. Därmed är certifieringar och företagens olika policy hårdvaluta, en utveckling som har stark grund i de auktorisationskrav Tvätteriförbundet tidigt såg värdet av.

Lars Löf, Marie Rasmusson och Linda-Mari Fridström, samordnar arbetet med miljö, kvalitet och arbetsmiljö på Berendsen.

Vd Fredrik Lagerkvist på Textilia om hur företaget arbetar för hållbarheten.

En ren image

Ett hållbart företagande innebär att ständigt arbeta för att minska miljöpåverkan. Det har länge legat tvätteribranschen varmt om hjärtat och bidragit till en ren image.

Vägen framåt kan se olika ut, men helt klart kommer utvecklingen att fortsätta. Vi ställer frågan till vd Fredrik Lagerkvist på Textilia hur de arbetar för hållbarheten? Textilia har merparten av sin omsättning från offentlig verksamhet och förutom att minska miljöpåverkan i den egna produktionen har Textilia valt att även driva på för nya material och effektivare flöden.

Ett ansvar för alla

– Branschen har ett ansvar, menar Fredrik Lagerkvist, att informera marknaden om att det finns bättre alternativ till bomull. Oavsett om bomullen är ekologisk eller inte, kräver den stora arealer för odlingen och mycket vatten, en bristvara i många länder idag.

Textilia försöker istället, i så hög grad som möjligt, att få in träfiberbaserade textilier i sitt sortiment och ser gärna att detta slår igenom på bred front. Det minskar miljöavtrycket.

– Det är när vi gör nya avtal som det är möjligt att göra förändringar av textilstocken. Sakta men säkert tar kunderna till sig nya material. När vi diskuterar med våra leverantörer har vi alltid hållbarhetsaspekten för ögonen, betonar Fredrik Lagerkvist.

Ge textilierna nytt liv

Hållbarhet handlar också om att bättre använda de resurser som redan finns. Kasserade textilier går idag huvudsakligen till värmeåtervinning och för Textilia handlar det om 100 ton varje år. Men alternativen kommer.

– Nu finns teknik för att bryta ner fibrerna och sy nya textilier av dem, säger Fredrik Lagerkvist. De får ett nytt liv.

Effektivare flöden

Flödena i plaggdistributionen kan förbättras genom tätare samarbeten med kunderna. Det ger både miljövinster och effektiviseringsvinster i kundernas verksamheter. Textilia har ett aktuellt och tydligt exempel - nya sjukhuset NKS, Nya Karolinska Solna, med ambitionen att bli ett av världens mest hållbara universitetssjukhus.

– När beslutet togs om NKS 2008 blev vi kontaktade. Tillsammans med Coor, som sköter fastighetsdriften, har vi haft möjlighet att påverka designen för att optimera textilflödet.

Tanken har varit att få ut arbetskläderna närmare användarna. NKS är stort. Det kommer att ta tid att förflytta sig om avstånden till plaggutlämningen blir för stora. Säg att sjukhusets 6 000 medarbetare istället sparar ett par minuter varje morgon och varje kväll. Det blir snabbt många timmar varje dag.

RFID håller koll

– I värsta fall kan det påverka hygien om det under arbetsdagen tar för lång tid att hämta ombyten. Vi har därför valt en garderobsbaserad lösning med RFID som håller koll på plaggen. Garderoberna placeras vi ut på flera håll på sjukhuset. Det ökar flexibiliteten och minskar tiden för förflyttningar och risken för köer, säger Fredrik Lagerkvist.

– Det är också viktigt att textilflödet passar in i sjukhusets andra flöden av exempelvis mat och läkemedel. Ett mål är en hög omsättningshastighet på textilstocken. Mycket nytänkande har krävts för att få till det med plagg som är ändamålsenliga och funktionsdugliga, men ändå effektiva ur flödessynpunkt. Det ger en vinst för miljön och minskar behovet av investeringar.

Samarbete är kvalitet

Rätt lösning för varje uppgift är ett kvalitetskrav som sannolikt får allt större genomslag. Fredrik Lagerkvist har i senare upphandlingar sett frågor just kring kvalitet och kontinuerligt samarbete. Hur vill textilserviceföretaget arbeta tillsammans med kunden? Hur kan företaget leva upp till de krav som ställs?

– Det här är viktigt. Vi har som regel långa avtal, 5–7 år, och sjukhusets verksamhet hinner förändras många gånger under de åren. Därför gäller det att vara med – hela tiden.

– I grunden är det viktigt att se textilservice till hälso- och sjukvård som den verksamhetskritiska tjänst den är. Levererar vi inte textilier till sjukhuset under några dagar stannar verksamheten. Det blir inga operationer, det blir ingenting. Jag tycker att vår bransch är duktig på att lyfta fram vårt perspektiv. Vi handskas med textilier varje dag och det är klart att vi kan det bäst.

En auktorisation som märks

Sök medlemskap i Sveriges Tvätteriförbund du också.

Vi jobbar tillsammans för en kvalitativ och konkurrenskraftig tvätterinäring.

Som medlem är du auktoriserad med det klassiska T-märket. Det innebär att dina kunder tydligt ser vad du står för: en kvalitativ verksamhet med god service och starkt socialt ansvarstagande.

Sveriges Tvätteriförbund 040 - 685 14 00

info@tvatteriforbundet.se
www.tvatteriforbundet.se
www.kemtvätt.se
www.textilservicebranschen.se